

SYLF:s policydokument för handledning och instruktion

Syfte

SYLF:s policydokument sammanställer föreningens ståndpunkter och åsikter inom specifika områden.

Syftet är att underlätta för lokalavdelningar och nya styrelsemedlemmar att sätta sig in i föreningens hållning, att göra den mer väldefinierad och sammanhållen utåt, samt att erbjuda underlag för argumentation.

Dokumentet fastställs av styrelsen och uppdateras årligen för att vara aktuella och relevanta. Nya policydokument förankras med lokalavdelningarna, under representantskapet och genom internremissförfaranden.

Inledning

Lärande är en central del av läkaryrket. En viktig del av det är kunskapsöverföring från kollegor med klinisk erfarenhet till kollegor under utbildning. Socialstyrelsen definierar i ST-föreskriften en skillnad mellan begreppen handledning och instruktion – en definition som är viktig för att tydliggöra lärandets olika delar. Syftet med denna policy är att förtydliga vad den skillnaden innebär för handledare och instruktör i respektive fall, för att därigenom ge goda förutsättningar för lärande.

Bakgrund

Handledning

Idag är handledning lagstadgat för AT-, BT- och ST-läkare. Handledningen utgörs av schemalagda och återkommande samtal med en handledare, som enligt Socialstyrelsens föreskrifter ska ha genomgått en handledarutbildning. Handledare för BT-, och AT-läkare ska vara ST-läkare eller specialist. Handledare för ST-läkare ska vara specialist. Handledaren skapar tillsammans med utbildningsläkaren en utbildningsplan och ska sedan kontinuerligt utvärdera och stödja den professionella utvecklingen samt bedöma framstegen. Sådana bedömningar förutsätter att handledaren iakttagit sin adept i mötet med kollegor och patienter.

Handledningssamtalen bör ta upp alla aspekter av yrkesrollen, där bl.a. etik, samtalskonst, kommunikation, bemötande, ledarskap, prioriteringar och stress- och konflikthantering bör ingå. Ett omfattande innehåll som ställer stora krav på både handledaren och underläkaren.

Schemalagd tid prioriteras idag inte av arbetsgivarna, och tidsbrist beskrivs som ett av de största hindren för handledning. Ungefär en tredjedel av de läkare som arbetar innan AT saknar idag handledare. När nyexaminerade läkare direkt sätts in i vårdproduktionen utan tillgång till handledare innebär det ett kraftigt åsidosättande av arbetsmiljökraven och patientsäkerheten.

Instruktion

Instruktion syftar på den dagliga anvisningen om verksamhetsspecifika tekniker, tillvägagångssätt och lösande av patientfall. Till skillnad från en handledare har en instruktör inget särskilt ansvar för läkarens eller studentens professionella utveckling. Instruktion är ett gemensamt ansvar för alla sjukvårdsanställda – läkare, sjukgymnaster, sjuksköterskor och andra – och vem som genomför den varierar med uppgiften. Läkare får tidigt ta rollen som instruktör – AT-läkare instruerar till exempel ofta läkarstudenter.

I den kliniska vardagen ställs ofta produktion mot utbildning, och det blir allt svårare att få tid till instruktion.

Bristande instruktion leder till att studenter och underläkare får otillräcklig övning på de färdigheter de behöver i det fortsatta yrkeslivet. Det ger sämre förberedda läkare och äventyrar patientsäkerheten.

SYLF:s policy

SYLF anser att begreppen instruktion och handledning ska användas genom hela utbildningen och i alla vidareutbildningens steg. SYLF anser också att handledning och instruktion bör prioriteras, för att säkra läkarnas kompetens och professionella utveckling och göra vården mer patientsäker och patientcentrerad.

Utbildning måste beredas tid och ses som en naturlig del av sjukvården. Med tydliga mål och regelbunden handledning går det att sätta in korrekta insatser tidigt, när en underläkare inte utvecklas som förväntat eller missar utsatta mål. Det minskar risken för slöseri med arbetsgivarens tid och resurser och kvalitetssäkrar utbildningen samt bidrar till ökad patientsäkerhet. God handledning ger kompetenta läkare, vilket gynnar alla – inte minst patienterna.

Underläkare bör aldrig stå utan handledare vid sina första steg ut i arbetslivet. Handledaren bör inte vara studierektorn eller lönesättande chef. SYLF anser att en ST-läkare som handleder läkare före legitimation samt BT-läkare bör vara i slutet av sin ST.

Schemalagd tid är en nödvändighet. Det kan vara bra att på förhand bestämma ett tema för varje möte. Samtalen bör dokumenteras och utvärderas kontinuerligt.

Instruktion bör inte ske under pressade former av läkare som själv har behov av instruktion. SYLF anser att det är viktigt att alla läkare erbjuds pedagogisk träning och handledarutbildning.

Allmänna råd

- Termerna instruktion och handledning bör användas genom hela grund- och vidareutbildningen.
- Handledningstiden bör schemaläggas för både handledare och adept.
- Handledning bör ske regelbundet – minst en timme var fjortonde dag.
- För att handledning skall fungera måste handledaren regelbundet observera sin adept i arbete.
- Alla läkare, oavsett anställningsform och utbildningsnivå, bör erbjudas en handledare.
- Alla läkare bör erbjudas handledarutbildning.
- Mallar för handledning bör finnas på alla sjukhus och vårdcentraler.
- Utbildningsplaner med tydliga mål och delmål bör upprättas för alla läkare och studenter.
- Om underläkaren inte uppnår de utsatta målen bör korrekta insatser sättas in i god tid.

Skapad 2013-05

Senast reviderad 2022-02-24

Fastställd 2022-02-24